

מראי מקומות- שבועות ט'

- (א) **והאי מיבעי לי' לכדר"ל- ע' בפני יהושע** שהעיר אהא דהביא הרי"ף כל הסוגיא דידן, אף דאין דרך של הרי"ף להביא סוגיות דאינם נוגעין להלכה למעשה בזמן הזה, ואף הביא הרי"ף הא דר"ל. וביאר הפנ"י, דס"ל להרי"ף דלכאור' שפיר שייך סוגיין לדינא, דצריך לדון אם מביאין שעיר של ר"ח בראש השנה. דהיינו, דאם שעירי הרגלים מכפרים על מה שר"ח מכפר, ואין חילוק ביניהם, א"כ אין מקום להביא שעיר של ר"ח בר"ה, שהרי שניהם באים לכפרה א'. אבל, לפי ר"ש, דס"ל דשעירי הרגלים באים לטומאת מקדש וקדשיו, ושעיר של ר"ח בא לכפר על טהור שאכל את הטמא, א"כ שפיר מביאין גם שעיר של ר"ח בר"ה. ולפי זה, יצא נפק"מ לדינא דידן, דהיינו בענין מוסף של ר"ה, אם מזכירין בה הא דר"ח או לא. והוסיף דאע"ג דלכאור' גם ר' יהודה דמתני' ס"ל להא דריש לקיש, וא"כ לכאור' אפי' אם שעיר של רגלים מכפר על טומאת מקדש, מ"מ צריך להביא הא דר"ח להא דר"ל לפייס הירח, מ"מ נראה דסגי בהא דר"ה בשביל זה, דהא סכ"ס שם שעיר של ר"ח עליו ג"כ, וא"כ כשם דשעיר של ר"ח יכול לכפר על טמא שאכל את הטהור וגם כיוול לכפר כפרת ירח, כן שעיר של ר"ה ג"כ יכול לעשות כן.
- (ב) **אמר הקב"ה, שעיר זה יהא כפרה עלי שמיצטתי את הירח- ע' בריטב"א שכ' דזהו העיקר גירסא, והוכיח כן מהא דהגמ' הק' דא"כ לימא קרא "על ד'", אלמא עלי גרסי, ולא גרסי' על שמיצטתי. וכ' דהרבה פירושים נאמרו בו, ועל דרך האמת סוד גדול בדבר רמוז בפ' בראשית בפ' רבינו הגדול. אולם כ' דהמחזור שבפירושים לפשוטו הוא, "כי לשון כפרה זה הוא כולל שני דברים, לשון כפרה ממש, ולשון פיוס, כמו אכפרה פניו במנחה. וה"ק, כפרה שלכם שיהא בה פיוס עלי ללבנה שמצטתיה, ועלי כמו במקומי. ולשון הכתוב לחטאת לד' כולל לשניהם, לחטאת לישראל, לד', ולחטאת ולפיוס בשביל השם".**
- (ג) **שעיר זה יהא כפרה עליה שמיצטתי את הירח-** הק' הלב ארי' בחולין (ס:), מהו חיוב על כלל ישראל להביא הכפרה בשביל ד', כביכול. וביאר ע"פ מה שיש לשאול, מה הי' הטענה של הירח אהא דמיצטו הקב"ה, הרי צריך למעט א' מהם, ומה חזית שימעט החמה ולא הלבנה. אע"כ, הביאור בטענתה היתה, למה לא הי' יכול לגדל החמה, ולמה הי' צריך למעט הלבנה. וע"ז בא התשובה, דמה שהי' צריך הקב"ה למעט הלבנה, היינו משום שאין שייך לגדל החמה בעולם הזה, לפי שאור הטוב הוא גנוז לצדיקים לעתיד לבא. אבל לאחר הגאולה, ויהי' אור החמה כאור של ימי בראשית, אז יהי' אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהי' שבעתים וכו'. וא"כ, מה שאין הקב"ה יכול לפייס הלבנה ע"י עשייתו כגודל החמה (ולהגדיל החמה אפי' יותר מזה), היינו משום דעדיין אנו בגלות. וא"כ, אם אנו מתקנים מעשינו, ויהי' גאולה שלימה, אז יהי' אור הלבנה כאור החמה, וא"כ שפיר אנו נתחייבים להביא הקרבן לפייס הלבנה.
- (ד) **הואיל וזה בא בזמן קבוע וזה בא בזמן קבוע-** כ' הרמב"ן דמשמע דתנא דבי ר"י לא ס"ל הא דאמרי' לקמן (י.) דהוקשו כל המועדים להדדי, דאי אית לי', ממילא ידעי' דאינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו, ואין צריכין להא דהואיל וזה בא בזמן קבוע. וביאר דזהו משום דאתיא השתא בשי' ר' יהודה, דס"ל דלא אמרי' דכפרתן שוה, אלא דמה שזה מכפר זה אינו מכפר, וע"כ היינו משום דלא ס"ל לההיקש, דאם ס"ל, הרי אין היקש למחצה.
- (ה) **אי מדיום הכפורים, שכן מרובה כפרתו- הק' הרמב"ן בשם הר"י מיגש, ואפי' אם הי' נלמד מיו"כ, נניח דמכפר על טומאת מקדש וקדשיו, אבל מהכ"ת לכפר על שאין בה ידיעה תחלה וסוף, הרי לזה לכאור' צריכין ללמוד מר"ח דוקא. ותי' הרמב"ן דזה אינו, דכיון דלמדין דמכפר על טומאת מקדש וקדשיו, ע"כ אינו יכול לכפר על שיש בה**

אידי דמלמד שלו [שלא למד מאחר] מלמד ג"כ מה שלמד בהיקש". אלא דהק' הריטב"א על דבריהם, דהא אמרי' לעיל דאין כאן ילפותא מיו"כ לר"ח, אלא גילוי מילתא בעלמא. ותי' דכי אמר הגמ' אלא כדאמר ר' חמא שעיר ושעיר, עכשיו נייד הגמ' מההוא טעמא דלעיל, וס"ל דראש חדש נמי ילפותא הוא [ודבריו תמוהים, וכמו שהק' המגיה בהוצאת מוסד הר"ק, דאם הוי ילפותא, א"כ ממ"נ, אם בנין אב הוא, אכתי יש לפרוץ מה ליו"כ שכן מרובה כפרתו, ואם היקש הוא, א"כ לפי רש"י הו"ל למד מן הלמד, וע"ש מש"כ ליישב רש"י באו"א].

(ט) **נפק"מ להיכא דנשבר הציץ- הק' הריטב"א,** למה לן כולי האי, לימא דנפק"מ להיכא דאין הציץ על מצח של כה"ג, דאז אין הציץ מרצה. וכ' דזה ל"ק, דכל זה לשי' ר' יהודה, אבל אנן קיימינן השתא בשי' ר"ש, ור"ש ס"ל דאפי' אם אין הציץ במצח הכה"ג דמרצה.

ידיעה בתחלה ולא בסוף, דע"ז שעיר הנעשה בפנים מכפר, וכת' אחת בשנה. וגם אין שייך לכפר על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה בסוף, שזה שעיר הנעשה בחוץ מכפר, וכת' אחת בשנה, אע"כ מכפר על שאין בה ידיעה כלל.

(ו) **אי מדר"ח, שכן תדיר- ע' בערוך לנר בסוכה** (נו., בתוד"ה עד כאן) שהעיר דלכאו' רגלים תדירי טפי מדר"ח, דהא יש ימים יתירים בשנה שמביאים שעיר הרגלים ממה שמביאין שעיר של ר"ח. וכ' להוכיח מזה דכיון דר"ח בא בהרבה זמנים, וזהו יותר מזמני הרגל, לכן נחשב תדיר יותר, אף דלמעשה מביאים הקרבן טפי ברגלים.

(ז) **אי מיום הכפורים, שכן מרובה כפרתו- העיר הרשב"א,** הא לכאו' משמע דהגמ' רוצה להגביל הא דשעירי הרגלים, שלא יהי' מכפרים על כל עבירות אלא על טומאת מקדש וקדשיו. וא"כ, מהו הפירכא מהא דיו"כ דמרובה כפרתו, אדרבה, היא הנותנת, ומה יו"כ שמרובה כפרתו אינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו בלבד ולא על כל שאר עבירות, זה, שאין כפרתו מרובה, כש"כ שלא יכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו. ותי' דכוונת הגמ' כך הוא, דאשכחן דשעירי ר"ח מכפרין על טומאת מקדש וכו', אע"פ שעבירה חמורה היא, דחמורה כ"כ דקבעינן בה שעירי יו"כ, דכפרתו של יו"כ מרובה, ומ"מ קובעין בה דוקא לכפר על עבירות אלו. וא"כ, שפיר פרכי' דמהכ"ת לומר דגם שעירי הרגלים יכולין לכפר על עבירות אלו, הרי חמורות הן טפי.

(ח) **מה שעירי ר"ח אינן מכפרין אלא על שאין ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, אף שעירי הרגלים וכו'- כ' רש"י,** דאף דשעירי ר"ח למדין מיו"כ, כיון דזהו בבנין אב, שפיר חוזרין ומלמדין ע"י היקש. וע' בריטב"א שהביא מר"ת (וגם הובאו דברי ר"ת לקמן בתוס' י.) "דבר מהכי נמי הו"ל הימנו ודבר אחר, שאפי' בהיקש למדין מן הלמד". ופי' הריטב"א דבריו, "כי כשיש בלמד הראשון ב' דברים, אחד מגופו וא' שהוא לומד בהיקש, וחוזר ומלמד שניהם ביחד על למד שני,